
EAfrika-Dzonga, hi siku ra 16 Khotavuxika i siku ro wisa leri vuriwaka Siku ra Vantshwa.

Xitori lexi xi vulavula hi matimu ya siku leri ro wisa, na leswi nga humelela hi siku leri hi lembe ra 1976.

“Xana wa swi tiva leswi nga humelela hi Siku ra Vantshwa hi 1976?” i Kokwana a vutisa vatukulu va yena, Buhle na Vusi.

“Matimu ya humelerile hi Khotavuxika hi siku ra 16 eSoweto!” a va rungulela.

“A ku ri mixo wa siku ra 16 Khotavuxika hi 1976. A ku ri lembe ra mina ro hetelela ra xikolo.

Siku leri ri cincile matimu,” Kokwana a ya emahlweni.

“A hi ri vadyondzi lava humaka eka swikolo swo hambana eSoweto.

A hi kunguhata macha ku hi kombisa ku vilela ku suka eswikolweni swa hina ku ya exitediyamu xa Orlando. A hi kunguhatile machi ya ku va ni kurhula.”

“Hikwalaho ka yini mi macha?” ku vutisa Buhle.

Kokwana a hlamula, “Mfumo wa xihlawuhlawu a wu hi sindzisa ku dyondza hi Xibunu. A hi lwisana na nawu lowu. Hi titwe hi hlundzukile swinene!”

“A hi tiyimiserile ku tshunxa swichudeni swa Afrika-Dzonga.

A hi lava dyondzo yo antswa.

A hi lava dyondzo yo fana hinkwerhu eAfrika-Dzonga.”

“Kutani ku humelela yini? ku vutisa Vusi.

“A hi macha hi ri karhi hi ya exitediyamu xa Orlando.

Magidigidi ya machudeni va ngehenelerile. A hi tsakile swinene!” ku tsundzuka Kokwana.

“Loko ha ha ri ku macheni, maphorisa ya hi hlasela!
Va hoxile gese ya mihloti. Timbyana ta vona ti hi hlasela!
Hi ringetile ku tikhoma na ku ya emahlweni hi famba.”

“Kutani va sungula ku hi balesela!

Ku na xifaniso xa ndhuma lexi nga hlamarisa misava hinkwayo.

Xifaniso xa Hector Pieteron loyi a tlakuriwile hi munghana wa yena,” ku vula Kokwana hi mbilu ku vava.

“Xana swi hele njhani?” ku vutisa Buhle na Vusi hi ku hlevetela.

Kokwana a hlamula, “Ku kombisa ku vilela eSoweto ku hangalakile tiko hinkwaro. Machudeni na vatrhi vo tala va nghenelerile.

Vanhu emisaveni hinkwayo va seketerile ku kombisa ku vilela loku.”

“Ku pfukelana ka le Soweto ku vile ka nkoka eku lwisaneni na xihlawuxihlawu. Hi thyile siku leri ‘Siku ra Soweto’. Ri vile siku ro wisa kusuka hi 1995.

Eka malembe ya va 1990, a ku ri mikombiso yo tsakisa ya vutshila mayelana na ku pfukelana hi vantshwa,” kokwana a tsundzuka.

“Lembe na Lembe hi Siku ra Vantshwa ra Rixaka, Afrika-Dzonga ri xixima vanhu lavantshwa lava nga dlawa hi 1976 eka ku kombisa ku vilela.

“Hi tsundzuka vantshwa lava nga pfuna ku herisa xihlawuhlawa,” ku hlamusela Kokwana hi ku tinyungubyisa.

“Siku ra vantshwa ri na mitlangu, ku hlanganiwa na migingiriko etikweni hinkwaro.”

“A hi fanelangi ku rivala matimu ya tiko ra hina,” ku gimeta Kokwana.

A n’wayitela na ku vukarha Buhle na Vusi.

—Swivutiso

1. I mani loyi a rungula xitori lexi? I mani a yingiselaka xitori lexi? Xana u switiva njhani?
2. Hi kwihhi laha vana va le Soweto a va machela kona hi siku ra 16 Khotavuxika 1976?
3. Xana a va machela yini?
4. Xana siku ra 16 Khotavuxika ri sungule ku va siku ro wisa rini?
5. Hlamusela leswi 'ku kombisa ku vilela hi ndlela ya ku rhula' swi vulaka swona.
6. Xana rito leri nge 'ku tsundzuka' ri vula yini? Boxa Muafrika-Dzonga manharhu lawa ya tsundzukiwaka.
7. Avelana na tlilasi migingiriko ya nkoka eka matimu ya Afrika-Dzonga.
8. Xana u swi twile hi ta *Gen Z*? Hi swihhi swihlawulekiso swa vona?

—Tibuku leti nga eka nongokoko lowu

- Siku ra Ndzivalelano
- Siku ra Ntshunxeko
- Siku ra Ndzhaka
- Siku ra Timfanelo ta Ximunhu
- Siku ra Vavasati
- Siku ra Vatirhi
- Siku ra Vantshwa

Xitori lexi xi endliwile na ku tsariwa hi Xiswazi, tanihi xiphemu xa phurojeke ya switirhisiwa swo hlaya hi Zenex Ulwazi Lwethu ya 2020.